

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

АКАДЕМИЧНО ИНФОРМАЦИОННО ИЗДАНИЕ

БРОЙ 6 (341), година XXII

6 юли 2004 година

ЗАБРАНАТА БОГ

СТР. 2

ИЗЛЕЗЕ ОТ ПЕЧАТ
ПЪРВИЯТ БРОЙ НА
СПИСАНИЕ
„СЛАВЯНСКИ ДИАЛОЗИ“

СТР. 3

УНИКАЛНО КОСМИЧЕСКО ЯВЛЕНИЕ

И в Университета видяхме
как Венера целуна Слънцето

СТР. 8 и 9

СТР. 6

Биосферен резерват
„Сребърна“

Кой получи приза
„Читател отличник“

СТР. 8

*Уважаеми кандидат-студенти,
добре дошли
в Пловдивския университет!
Желаем Ви успех
на предстоящите изпити!
Редакцията*

В броя може да прочетете още:

- 100 години от смъртта на Антон Павлович Чехов
- Национален литературен конкурс
- Задачи. Главоблъсканици

НОВА КНИГА

ЗАБРАНАТА БОГ

Излезе от печат новата книга на проф. д-р Никола Балабанов, озаглавена “Забраната Бог” и посветена на една от емблематичните фигури от света на физиката – Волфганг Паули. Ето какво отбелязва авторът в предговора на книгата:

“Заглавието на предлаганата книга е повлияно от някои излезли през последните години великолепни издания като “Частичката Бог” от Леон Ледерман и Дик Теръси, “Божественото уравнение” на Амер Аксел и други. Въпреки че внасят известна загадъчност със заглавията си, тези книги имат за цел да популяризират огромните постижения на физиката в опознаването на Природата и нейните закони. Наред с научната, техническата и технологична значимост на тези постижения, те са и част от духовните ценности, които физиката създава и вгражда в съвременната култура.

Впрочем, посочените книги не са по-претенциозни от излязлата преди две столетия “Небесна механика” на Лаплас. На мястото на Бога в небесния свят ученият дръзнал да постави законите на механиката, в чието всемогъщество твърдо вярвал. Създадените през ХХ век нови области на физиката – квантовата механика и релятивистката механика, дават още по-голямо основание за самочувствие на учените и за намесата им в “божиите” дела.

Настоящата книга е посветена на един от принципите на квантовата физика, известен като принцип на забраната или принцип на Паули. Историята на неговото откриване е изключително богата на събития и преживявания, на търсене, заблуди и озарения. Определена роля в нея изпълняват почти всички физици, взели участие в развитието и утвърждаването на кван-

товата идея. Богата и любопитна е и биографията на учения, открил този принцип – Волфганг Паули, оставил у колеги, приятели и ученици незабравими спомени за своя неординарен характер, ог-

ромна ерудиция и стимулиращо влияние върху тяхното творчество.

Известно е, че науката се твори от хора, които притежават всички човешки добродетели и недостатъци. Героите на научните революции са били не само големи учени, но и личности с особености и слабости, характерни за обикновения човек. Определена роля в техните постижения са играли и психологическите фактори при общуването им със средата, в която са работели. Именно в този аспект авторът на предлаганата книга се е постарал да представи биографията на Паули – един от героите на квантовата революция, и историята на неговото голямо откритие – принципа на забраната.

В съвременната физическа картина на света фундаментално значение придобиват забраняващите закони, които се възприемат като единствени ограничения, налагани върху физическите процеси. Законите на Паули могат да се разглеждат като своеобразен филтър, който от обширния

СВЕТЪТ БЕЗ ПРИНЦИПА НА ПАУЛИ

Ако светът беше създаден без принципа на Паули, кварките не биха образували отделни добре дефинирани протони и неутрони. Нито пък те биха образували заедно с електроните отделни добре дефинирани атоми. Те щяха да колапсират и да се получи една приблизително еднородна, гъста “супа”.

Стивън Хокинг – “Кратка история на времето”

Ако принципът на Паули не се изпълнява, нито едно тяло не би могло да бъде твърдо. Ако електроните нямаха спин, всички тела биха заемали много малък обем, около нас нямаше да има нищо твърдо, всичко щеше да бъде размазано, като лепкава кал.

Еткинс – “Кванты”

Принципът на Паули е основа за разбиране на атомната структура. Неговото значение е огромно. Ако природата не следваше този принцип, светът би изглеждал невъобразимо различен.

Ейвинд Уйхман – “Квантовая физика”

При отсъствието на принципа на Паули светът щеше да бъде много скучен и еднообразен.

Фредерик Кемпфер – “Путь в современной физики”

ДРУГИТЕ ЗА ПАУЛИ

Волфганг Паули – един от вундеркиндите, който проумял теорията на относителността на деветнадесетгодишна възраст, а като почетан учен се превърнал в “ужасното дете” на физиката.

Леон Ледерман

Още на времето, когато Паули беше мой асистент в Гьотинген, аз знаех, че това е гений, който може да се сравни само с Айнщайн.

Имаше случай, когато съседите му се безпокояха, че той стои до разсъмване на бюрото, клатейки се на стола си, в позата на Буда. Ние ги уверявахме, че той е напълно нормален човек, само че е гений.

Макс Борн

клас събития отделя само възможните за осъществяване. Тези закони не определят какво трябва да се случи – тяхната единствена функция е да налагат забрани за едни събития и да разрешават други. Такова разбиране за същността на законите един физик остроумно формулира по следния начин: **“НЯМА ДРУГИ БОГОВЕ, ОСВЕН ЗАБРАНАТА!”**

Принципът на Паули е израз на фундаментален закон на природата, който пронизва всички нейни структури – от субелементарните частици, през атомите, молекулите и кристалите, до космическите обекти и процеси. Затова

имаме пълно основание да го поставим сред “Божии заповеди” на съвременната физика. Подобно на заповедите, които определят правилата за поведение на човека, забраната на Паули е своеобразно правило за поведението на микрообектите, изграждащи веществото – кварките и лептоните, по-конкретно – електроните, протоните и неутроните.

В принципа на Паули намират проява качествените различия между явленията в микро и макросвета. Недоразуменията и парадоксите възникват, когато забравяме за те-

ПРЕМИЕРА

СПИСАНИЕ „СЛАВЯНСКИ ДИАЛОЗИ“ -
ПОТРЕБНОСТ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОЛилия КЪНЧЕВА

Преди години читателите с филологически интереси са имали възможността да се радват на множеството списания, които да задоволяват потребностите на интересующите се от въпросите на езика и литературата на родния и чуждите езици. Днес, когато издаването на специализирани издания се намира в упадък и появата на всеки един брой е свързан с множество пречки и изпитания, мисълта за едно ново списание с подобна насоченост може би изглежда доста смела. Като смела, но не и неосъществима в Катедрата по славянски филологии към Пловдивския университет възникна идеята за създаване на издание за славянските езици, литератури и култури. Списанието носи името „Славянски диалози“ и попадна в ръцете на читателите буквално преди дни.

Предизвикателството се прие с ентузиазъм от Филологическия факултет на университета и веднага привлече на своя страна видни учени и специалисти от цял свят, милеещи за възраждането на позабравените славянски връзки, които някак си бяха изгубили актуалност в новия свят на масова глобализация. Както пише и главният инициатор и реализатор на тази идея, ръководителката на Катедрата по славянски филологии доц. д-р Жоржета Чолакова, “неговата поява е израз на културната потребност на нашето съвремие от подобни издания, които да представят в многообразни проекции славянските културни светове”. То е първото в България с подобна концепция и съдържание и както може да се очаква, появата му беше свързана с редица трудности.

Списанието е адресирано не

само към слависти, то предоставя широки възможности и за всички, които не спират да търсят хоризонти в областта на знанието.

Редно е да споменем имената на ентузиастите и осъществителите на този помисъл, а това са главният редактор Жоржета Чолакова, заместник главният редактор Юлиана Чакърлова-Бурлакова, техническият секретар Елена Любенова. Редакционната колегия се състои от изтъкнати учени и слависти като Борис Норман, Иван Куцаров, Йежи Русек, Карл Гудшмит, Реймон Детре, Хана Гладкова. За първия брой са работили като редакционен екип Дарина Дончева, Живко Иванов, Иван Вълев, Мария Ковалска-Иванова, Николай Нейчев, а коректор е Гергана Иванова.

Изданието планира предста-

вянето на постоянни рубрики. За този брой в първата рубрика, наречена *Извори*, е представен Павел Йозеф Шафарик и откъси от основополагащия му труд “История на славянския език и литература по всички наречия”, преведени от немски на български. Втората рубрика *Непозжълтели страници* предлага възможност да се запознаем в автентичен вид с издадените през далечната 1921 година преводи на стихотворения на полски поети от Дора Габе. Третата рубрика *Преводически ракурси* ни дава възможност да сравним два превода на фрагменти от класическата поема на чешкия романтизъм “Май” на Карел Хинек Маха, направени от Емил Георгиев и Жоржета Чолакова. В рубриката *Дијагонали* откриваме стихове на Ванда Мединска, писани на български и полски, като редом до полските виждаме техните преводи на български език, направени от Иван Вълев. Следващата рубрика ни запознава с *Нови преводи*, като в този брой това са “Легенди за любовта”, съставител и преводач е Гинка Бакърджиева. В частта за *Научни изследвания* са представени две статии за Чехов по случай стогодишнината от смъртта му и една статия относно съдбата на лужичаните и техните езици. Предвидена е и рубрика, която дава възможност за изява на студенти, която в този брой представя Зоран Ферич като есеист и прозаик. В *Славистиката по света* се открива информация за съвременното състояние на славистиката в Съединените щати, както и библиография на работите с най-значителен принос в тази област. Следващата рубрика *Рецензии* предлага поглед върху три труда, излезли през последните три години, а това са “Славяните и славянската филология” на Иван Куцаров, “Грамматика на горнолужишкия език” на Елена Любенова и “Ф. М. Достоевски – тайнствената поетика” на Николай Нейчев. *Етажерка* ни предоставя

възможността да получим информация за новите издания на произведенията на поети и писатели, излезли в славянския свят. Особено актуална за днешното интернет поколение е рубриката *Вирту@лни страници*, предлагаща сайтове с информация в областта на славистиката, библиотеките, славистичните центрове, книги, списания, фондове и стипендии. В *Хроника* се отбелязват 110 години от рождението на проф. Борис Йоцов, 100 години от рождението на проф. Иван Леков и 90 години от рождението на проф. Цветана Романска. Като своеобразно продължение на тази рубрика е следващият “Славянски календар за 2004 г.”, в който са почетени годишнини на бележити личности от славянския свят. На края на списанието са поместени сведения за авторите на публикуваните текстове. Списанието е отворено за материали по всички рубрики, като въпроси и материали могат да се изпращат както на адреса на редакцията: СЛАВЯНСКИ ДИАЛОЗИ, Филологически факултет, ПУ “Паисий Хилендарски”, Пловдив 4000, ул. “Цар Асен” 24, така и на електронната поща: slav_dial@yahoo.com.

Като заключение можем да кажем само едно – дерзайте за възраждане на славянската идея! И на добър път на списанието!

ЗАБРАНАТА БОГ

ОТ СТР. 2

зи различия. Тази подобна ситуация много сполучливо е обрисувана от руския учен М. Марков: “Ние често се обръщаме към микросвета твърде “макроскопично” /.../ често “нахлуваме” в микросвета с макроскопична невежливост “с балтон и галоши”. В този смисъл принципът на Паули представлява едно от правилата за научна вежливост, ко-

ято трябва да спазваме, когато “разговаряме” с Природата.

Специалистите ни убеждават, че ако природата не спазваше принципа на забраната, светът щеше да бъде твърде различен – по обем и съдържание, твърде скучен и еднообразен. Следователно, трябва да сме щастливи, че живеем в този красив и разнообразен свят, в който господства принципът на Паули.”

In memoriam

ДВЕ БРАЗДИ

Проф. Никола БАЛАБАНОВ

За по-малко от половин година Физическият факултет загуби две от най-значимите си фигури, а лично аз – най-близките си колеги и приятели: доцент Михаил Митриков и доцент Кръстю Иванов. Работихме заедно повече от 40 години и това създаде между нас дружба, скрепена с доверие, колегиалност, търпеливост и взаимно уважение.

ОТ СТАРТА ДО ФИНАЛА

И с двамата се познавахме от студентските години (макар и различни випуски), но причина за истинското ни сближаване стана откритият през 1961 г. в Пловдив Висш педагогически институт по природоматематически науки.

Кръстю Иванов се прехвърли в нашия институт от ВМИ -Пловдив през пролетта на 1962 г. Там той беше попаднал случайно, работата в катедра "Медицинска физика" беше далеч от неговите интереси. При нас Кръстю стана пръв помощник на доцент Атанас Атанасов (по-късно професор) и двамата създадоха катедра "Теоретична физика", дълго време смятана за интелектуалния първенец на специалността.

По това време професор Тодор Василев ми възложи да се грижа за организацията на бъдещата катедра по атомна физика. За целта пътувах често до София – в сродната катедра на Софийския университет. В една от нейните лаборатории правеше своята дипломна работа Михаил Митриков. Той трябваше да пресметне и конструира две магнитни "лещи", предназначени за първия в страната бета-спектрометър. Естествено, той влезе в нашето ползване и ректорът – проф. Живко Ламбрев издейства от Министерството да бъде освободен от разпределение.

Мишо защити отлично дипломната си работа през пролетта на 1963 г., през лятото се яви на конкурс при нас, а през септември започнахме заедно работа.

Общата ни работа с двамата в Университета продължи до началото на 2004 година.

На 5 януари доцент Митриков взе последните си занятия със студентите, а след ня-

колко часа силни болки го принудиха да постъпи в болница.

Два дни по-късно научихме, че доц. Иванов е дошъл на работа (след продължително боледуване) и се качих до кабинета му, за да се видим. Болестта беше сложила сериозен отпечатък на вида му. Въпреки изтощението си, той беше дошъл да вземе последното си занятие със студентите и да им даде напътствия за изпита.

Първата работна седмица на 2004 година се оказа за тях последна. И двамата, въпреки болките и страданията, показаха своята изключителна отговорност към преподавателската си работа, към студентите.

РОМАНТИЧНО НАЧАЛО

Когато Кръстю Иванов постъпи при нас, почти всички асистенти бяхме в един кабинет. Това не ни пречеше на работата, защото основното ни задължение бяха учебните занятия и всички заедно ги подготвахме. Работата ни харесваше и работихме с въодушевление. В свободното си време, доколкото го имахме, всеки се стараше да покаже своето остроумие и находчивост.

Кръстю въведе интелектуалните игри в колектива. Той стана инициатор в решаването на логични задачи, на игри-диспути, в които понякога се опитваше да ни убеждава във верността на абсолютно парадоксални твърдения. Игрите продължаваха цели седмици. Кръстю изпитваше огромно блаженство от тях. Играеше с детски хъс и настървение.

На следващата година вече

бях в друг кабинет (този, който заемам и досега) – заедно с Мишо и А. Петров. Неудобен в Софийския университет поради бунтарския си характер, при нас дойде на работа и стана първият ни ръководител професор Леон Митрани. Макар и да престоя само 4-5 години в Пловдив, той успя да ни формира като изследователи. Двамата с Мишо защитихме по-късно дисертации по тематиката, която Митрани беше въвел. Три месеца преди да почине (септември, 2001 г.) проф. Митрани, вече почетен доктор на Пловдивския университет, ми писа писмо,

Отляво надясно: проф. Никола Балабанов, доц. Михаил Митриков и доц. Кръстю Иванов

в което споделяше:

"Това, което направихме на времето в катедрата, си беше един малък подвиг. Ние нямахме кажиречи нищо. Имахме само желание за работа. Колко си играхме, докато направим брояча за бавни електрони! Как успяхме да направим упражнението за опита на Миликан. Какъв кураж извадихме, за да помагаме на производството с използване на радиоактивни изотопи..."

Във всички тези "малки подвизи" участваше и Мишо. Няколко години наред заедно гонихме "бавните" електрони, заедно провеждахме изследвания в стъкларския завод и тютюневия комбинат, обогатявахме непрекъснато лабораторния практикум. С Мишо сме прекарвали стотици и хиляди дни пред апаратурата, чертали сме стотици и хиляди графики на резултатите. Това бяха прекрасни дни на нашата младост, а графиките – богатството, което напругахме тогава. Работата ни спло-

тяваше и почти всичкото си свободно време пак прекарвахме заедно. Катедрата бързо спечели признание и авторитет пред колеги и студенти.

ПРОФЕСИОНАЛИЗЪМ

Много пъти съм споделял много отношение към Кръстю Иванов. Той беше изключително надарен като физик, получил отлична теоретична подготовка в училище и в университета. Още преди близо 20 години аз писах за него в "Бюлетина" на физиците:

"Откак го помня той е същинска енциклопедия по теоретична физика. Владее изтънчено математичния апарат, притежава безупречна техника на теоретичните пресмятания и талант в изкуството да анализира и физически да осмисля получените резултати. Трудните "партитури" във физиката му доставят удоволствието да прояви своята виртуозност на теоретик. Тези качества щяха да се разгърнат много повече и да дадат много по-големи резултати, ако Кръстю Иванов работеше в по-стимулираща среда, ако имаше възможности по-отрано да попадне във водеща школа".

Не си промених никога отношението към него. За съжаление малко колеги оценяваха и се възползваха от богатството на знания, които той притежаваше. Сещам се за една мисъл на Атанас Далчев: "Талантливият човек е неприятен".

Основното качество на М. Митриков беше трудолюбието. Професионално той се усъвършенства по време на специализациите в Гренобъл (1969-70 г.) и по-късно в Дубна (1980-85 г.). Мишо трупаше непрекъснато опит и знания, които го утвърдиха като изследовател и преподавател. Той проявяваше изключително старание в подготовката си за занятията – развиваше всички въпроси отново, решаваше детайлно задачите. Със ситния му почерк са изписани десетки тетрадки. В докомпютърната епоха той преписваше всичко "на ръка". Не жалеше времето и очите си. Следеше литературата в областите, в които работеше, превеждаше и преписваше статиите на други автори. Много се впечатлих, когато видях цялата си докторска дисертация, написана на ръка от него (по онова време ксерокопиране-

В ПОЛЕТО НА ФИЗИКАТА

то беше строго ограничено).

През последните години Мишо прекарваше по-голяма част от времето пред компютъра. Остави няколко набора от лекции по дисциплините, които преподаваше. Някои от тях могат да се издадат посмъртно.

УДОВОЛСТВИЕ ОТ ОБЩУВАНЕТО

С Мишо имаше много общи преживявания и преживявания – в работата, в пътувания, в екскурзии. Били сме заедно на специализации (Дубна, Флоренция), на конференции (Прага, Киев, Измир). През първите години много ходихме на екскурзии по Родопите, в Пирин – заслугата беше на Антон Петров.

Ще споделя един от най-хубавите си спомени от онези години (септември, 1967 г.). В почивната станция на БАН (курорта “Дружба”) беше организирана конференция по ядрена физика. С трабанта, който Мишо беше спечелил от държавната лотария, потеглихме за Варна (цялата катедра). Конференцията беше съчетана с хубави часове на плажа. Мишо изпълняваше всичките ни капризи, развеждаше ни навсякъде. Особено интересно беше завръщането ни. Минахме и спирахме покрай много географски и исторически забележителности. В Търново нощувахме, за да участваме в големия спектакъл по улиците на града, в който се възпроизвеждаха сцени от неговата история. На други ден се отбихме в Дряновския манастир. Изглежда сме направили впечатление (по онова време манастирите не привличаха младите хора, както сега), защото архимандрит Горазд ни покани в кабинета си и дълго разговаряхме. И за него, и за нас това беше рядка среща (Няколко години по-късно аз го открих отново и получих няколко статии от него).

Всички тези преживявания дължахме на Мишо, който през цялото време се стараше да поддържа колата в изправност и да я кара безупречно. Смятам онова пътуване за един скъп спомен и подарък от Мишо.

С Кръстю сме общували рядко, но достатъчно богато. Съвместната ми работа с него ми е доставяла огромно удоволствие. Такава еволюция ни предоставяше ученическото творчество,

което заедно организирахме. Аз бях председател на Пловдивската ученическа академия, а той – ръководител на отделение “физика”. Няколко години наред (през осемдесетте години) пловдивските физици заемаха първите места на републиканските ученически изяви.

Неведнъж с него сме били на срещи с ученици. Удоволствието, което изпитвах беше огромно. Ние бяхме добър “дует”, взаимно се допълвахме, взаимно се поддържахме и стимулирахме. Неговите широки теоретични знания аз допълвах с информация от последни експерименти, строгият му език и прецизните формулировки – с лиризма и романтизма на физическите изследвания. Той се стараше да покаже колко строга и точна наука е физиката, аз – нейното “човешко лице”.

Понякога сме влизали в спорове с него. На неговите теоретични знания аз противопоставях методологичните. Признавайки неговото превъзходство в науката, за мене беше чест да споря с него. Неговите язвителни забележки не ме смущаваха (дори когато някой друг ми “донасяше” за тях), защото дълбоко го уважавах.

ХАРАКТЕРИТЕ

им силно се различаваха. Кръстю беше шумен, избухлив, емоционален, Мишо – напротив: спокоен, съдържан, търпелив. Той се стремеше да избягва конфликтите, Кръстю сякаш ги търсеше.

Кръстю имаше остър, хаплив характер, липсваше му дипломатичност, често проявяваше невъздържаност, беше предизвикателен. Майка му – покойната д-р Иванова ми е казвала, че държанието му е по-скоро прикритие на вътрешните притеснения. Външно той никога не ги показваше.

Със своя ум той беше украшение за факултета, но с държанието си дразнеше много колеги. Последните години се държеше твърде невъздържано на заседанията на факултетния съвет, после спря да ги посещава. Естествено се стигна до изваждането му от състава на съвета. От това реше-

ние много го заболя. И мене ме заболя, но гласувах заедно с другите, защото той самият беше обърнал гръб на факултетния съвет.

А някога беше негов ръководител, всепризнат авторитет. В продължение на три години беше заместник-декан (1983-86 г.) и три години – декан (1986-89 г.). Това беше неспокойното време от втората половина на осемдесетте години и той положи много усилия за запазване стабилността на факултета.

Преди месец излезе последната ми книга, посветена на един от

Проф. Никола Балабанов и доц. Кръстю Иванов

основните принципи на съвременната физика и неговия “автор” – швейцарския учен Волфганг Паули. Талантът на Паули са сравнявали с този на Айнщайн, а характерът му – с Мефистофел. Съвременниците му го описват като “безжалостен, безчувствен, язвителен”, “лукаво остроумен, с неудържим сарказъм”, но едновременно с това и като “източник на въодушевление”, като “съвест на обществото на физици” и т.н. Паули е бил непощаден към всички, дори към своя учител Нилс Бор, критикувал е и Айнщайн. Но те са го харесвали, защото са търсили точно такъв партньор – опонент, а не послушник.

Когато пишех книгата, често си мислех за Кръстю (на последната среща с него му казах това). Един софийски колега – професор, го определяше като вундеркинд, който не успя да реализира своя талант. Различни са причините за

това. Една от тях, може би, е обкръжението.

Характерът на Мишо беше друг. Той беше деликатен към колегите, забележките правеше с мекота, стараше се да не обижда никого. Често изпълняваше ролята на буфер в катедрата – в името на единството и съгласието. Може би към мене беше най-критичен, защото бяхме най-близки. Влизаше десетки пъти на ден в кабинета ми, за да се съветва. Аз също търсех първо неговото мнение.

Мишо нямаше влечение към административни постове. Когато през есента на 1995 г. му предложихме да стане декан, най-напред се поколеба, после твърдо отказа. Всички колеги го уважаваха, а щеше да бъде избран единодушно и да се справи с работата не по-зле от другите.

В никакъв случай не искам да противопоставя двата характера. Различните характери в един колектив се допълват – това е философията на живота. За мене и Мишо, и Кръстю, със своите допълващи се характери, с предаността си към работата, с примера си, работиха успешно за утвърждаването на физическия факултет.

Колегите доцент Кръстю Иванов и доцент Михаил Митриков започнаха и завършиха почти едновременно преподавателската си и научна дейност. Продължителността на техния стаж се равнява на дължината на марагонското бягане. И двамата пробягаха с успех този университетски марафон – от създаването на две основни катедри, през трасетата на изследователската и преподавателската дейност, до достойния финал.

Те оряха на две съседни бразди в полето на физиката, сеяха семената на знанията и имаха щастието да виждат плодовете на своя труд – хиляди свои възпитаници.

Съдбата ми отреди възможността да се труда редом с тях, да усещам техния дъх и тяхното рамо, да общувам с тях и да се обогатявам. Сигурен съм, че прахът им ще почива в мир, но духът им ще продължава да живее и се вълнува у нас. Докато ни има.

ЕКОЛОГИЯ

БИОСФЕРЕН РЕЗЕРВАТ

„СРЕБЪРНА“

Ивелин МОЛЛОВ

Обявен за резерват през 1948 г., но статута си на биосферен получава през 1977 г., когато е включен в програмата МАВ на ЮНЕСКО. През 1975 г. биосферният резерват „Сребърна“ е включен и в списъка на Влажните зони с международно значение, а през 1983 г. в списъка на Конвенцията за опазване на световното културно и природно наследство. Днес „Сребърна“ има площ от 902 ha. Резерватът е създаден, за да се запазят естествените местообитания на над 140 вида блатни и водоплаващи птици, 40 вида от които гнездят в самото езеро. Това е единственият по рода си резерват езеро в нашата страна, разположен край едноименното село. Намира се на около 18 km западно от Силистра и на около 1 km южно от Дунав.

Резерватът е разположен в широка карстова падина. Ограден е от три страни с голи хълмисти възвишения.

Откритата водна площ, тръстиката и разливите заемат около 800 ha. Средната дълбочина на водата е 1,5 m. Дъното изцяло е покрито с триметров пласт тиня, богата с растителни и с животински организми.

Основният растителен вид, който придава облика на резервата, е тръстиката. Тя покрива почти 2/3 от цялата територия. Условието за развитието ѝ са много благоприятни и тя достига височина 6-7 m. Асоциациите ѝ са много гъсти и труднопроходими. Широко застъпени са също папурът,

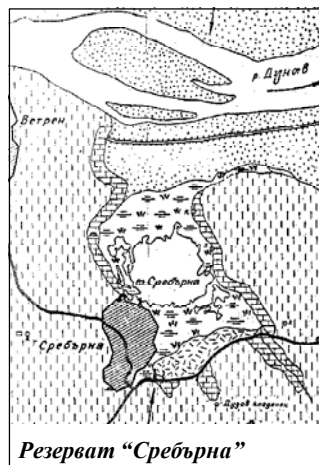
езерният камъш, блатницата и др.

От другите растения по-широко разпространени са водна лилия, водна леща, блатно кокиче, блатна забравка, блатна папрат, както и много житни треви.

Благодарение на отличните условия - богата водна растителност, храна и места за укриване - резерватът е естествен развъдник на водоплаващи и блатни птици. В тръстиките гнездят над 140 вида птици, което е 2/5 от птичето богатство на страната. От всички птици най-интересни са къдроглавите пеликани, чиято колония има много стабилна численост. Този вид сега обитава само четири места в Европа — делтата на Волга, делтата на Дунав, Беломорска Тракия и Сребърна. Това е най-

едрата съвременна птица в Европа.

Изключително многобройна и богата на видове е колонията от чапли. Срещат се гривеста

Резерват „Сребърна“

чапла, малка бяла чапла, нощна чапла, голяма бяла чапла и др.

В „Сребърна“ гнездят също блестящи ибиси, белият лопатар, голямата сива гъска, белочелата гъска, зеленоглавата патица, белооката потапница, зеленоногата водна кокошка, яребицата, тръстиковият блатар, блатната сова и др.

Бозайниците в резервата са представени от 35 вида. Най-ин-

тересни са ондатрата, която е пренесена от Северна Америка, пъстрият пор, хомякът, видрата, сляпото куче и др.

Земноводните и влечугите са представени от зелената водна жаба, голямата водна жаба, червенокоремната бумка, северната чесновница, двата вида водни змии, блатната костенурка и др.

В езерото „Сребърна“ се срещат няколко вида риба, по-голямо значение от които има щука.

Безгръбначните животни в резервата са също изключително богато представени. Биосферният резерват „Сребърна“ е един от най-добре проучените и най-обстойно изследвани резервати в страната. Той се явява като една своеобразна природна генетична банка. Поради факта, че е слабо повлиян от антропогенна дейност и заради изключително богатото си биологично разнообразие той получава широко международно признание, което е гордост за нашата страна и за българската природозащита.

Към резервата има изградена екологична станция и природонаучен музей, които създават благоприятни условия за развитие на научноизследователски проучвания и дейности по екологично образование.

Охраната на резервата се поема от РИОСВ - Русе.

Светла КАРАЯНЕВА

Русьо, сербез Русьо,
Русьо, наш войвода!
Колко тихо стъпваш,
колко бързо ходиш!
Колко ти прилягат
тези нови дрехи!
Колко ти отива
пушката мартинка!

Така народната песен увекочевача Руси Славов, тракийски войвода, чийто име не се споменава отчетливо в днешната ни историография. Орелът му на народен закрилник и спасител изгрява през есента на 1913 г., когато след изтеглянето на българските войски от Одринска и Западна

ИСТОРИЯ

120 години
от рождението на войводата
РУСИ СЛАВОВ

Тракия хиляди българи стават жертви на турския погром, а селата им са опожарени. Войводата Руси Славов заедно с друг ревностен съратник, войводата Димитър Маджаров, организират въоръжени чети, които в продължение на три месеца при крайно тежки условия, ожесточени сражения и скъпи жертви успяват да преведат на българска територия десетки хиляди бежанци. Кървави дирни чертаят пътя на тежкия бежан-

ски керван от Дедеагач до река Арда, тогавашната граница с България. На самия бряг, стаени в засада, башибозуци и аскери подлагат на жестока сеч жени, деца и старци. Придошлите води на реката стават алени. И само свръхусилията на доблестните войводи спасяват хиляди тракийци от неминуема гибел.

Тези паметни събития в Беломорието обаче не са единствени в бурния живот на Руси Сла-

вов. Съвсем млад /роден е на 24.05.1884 г. в Нова Загора/ той се включва в четата на Михаил Герджиков през 1903 г. и се сражава в дните на Преображенската епопея. По-късно подава молба за служба на турската граница, за да подпомогне изграждането на местни въстанически комитети в тези райони. През 1912 г. по време на Балканската война организира чета от доброволци, която води редица сражения и освобождава гр. Софлу, а по-късно взема участие и в щурма на Одринската крепост. Раняван многократно, лекуван във военни болници, Руси Славов не се предава пред физическите стра-

СЪТРУДНИЧЕСТВО

ПИЛОТЕН КУРС ЗА ОБУЧЕНИЕ НА ПРЕПОДАВАТЕЛИ ПО РУСКИ ЕЗИК

Наталия ХРИСТОВА

Центърът за езици и межкултурна комуникация съвместно с Катедра "Руска филология" в Пловдивския университет проведе пилотен курс за повишаване квалификацията на учители по руски език и култура и методика на преподаването им.

Форума почетоха г-жа Почеканска от Министерството на образованието и науката и деканът на Филологическия факултет доц. д-р Иван Чобанов. Най-важният лектор бе професор дфн академик на МАНПО Татяна Михайлова от Московския институт за дружба между народите. Проф. Балихина е декан на Факултета за повишаване на квалификацията и заедно с научен колектив съставя тестове по руски език за чужденци.

Именно разработките на тест-центъра бяха главният обект на внимание. В петдневния курс, освен Система на тестиране по руски език, имаше и следните модули: Новото в руската лексика, Социокултурна история на Русия (XX век), Най-нова руска литература.

В курса взеха участие 22 учители от София, Варна, Ямбол, Слънчев бряг и Козлозуй.

След последната си лекция в неделя проф. Татяна Балихина ни разказа за факултета, който оглавява и за тестовете, разработвани от нея и нейните колеги:

"Факултетът за повишаване на квалификацията на преподавателите по руски език в

Университета за дружба между народите е един от най-старите в тази област. Създаден е през 1968 г. и за тези години през квалификационните курсове са минали повече от 9 хиляди преподаватели. Руският университет за дружба между народите (РУДН, основан в Москва през 1960 г.) е уникална научна и практическа база, тъй като в него се обучават не само руснаци, но и чужденци от повече от 160 страни на света. Това позволява активно да се развива такова направление в преподаването на руски език, като национално ориентирана методика (лингводидактика).

Сред професорите във факултета са световноизвестни

имена като С. А. Ховро-нина и А. И. Ширеченская, автори на бестселъра "Русский язык в упражнениях" – книга, претърпяла 18 издания на 78 езика. При нас работят Н. И. Соболева и И. К. Тапочка, които са специалисти в областта на комуникативната методика, автори на стандарти и програми по руски език.

Главното в нашата работа е качеството на обучението по езика. Факултетът взаимодейства със 7 теоретико-практически катедри по руски език, в които работят над 300 преподаватели русисти. Провеждат се научни изследвания, има Дисертационен съвет, пред който се защитават дисертантски проекти по педагогика, методика, психология, филология. Преподавателите по руски език разработват учебници за различни категории учащи се: от буквари до учебници за аспиранти.

За основно качество на преподаването се счита съвременният, обективният и всестранен контрол за нивото на владеене на езика. Ето защо голям колектив русисти от РУДН и конкретно от Факултета по повишаване на квалификацията и Международния център за тестване (с директор С. И. Елникова), съвместно с Главния център за тестване към Министерството на образованието и науките на Русия от дълги години създават тестове по руски език за различни профили.

Тази работа е обобщена в учебни пособия, посветени на проблемите на педагогическите измервания, например в книгите: "Основы теории тестов и практика тестирования (в аспекте Русского языка как иностранного)" Т. М. Балихина; "Теория и

практика конструирования педагогических тестов" М. Б. Челышкова; "Словарь терминов и понятий тестологии" Т. М. Балихина; Серия по тестови материали "Проверь себя", "Балл-финал", "Итоги" – автори Н. М. Румянцева, Н. Ю. Царева, Л. И. Чаузова и мн. др., около 50 издания.

Във факултета ефективно работят Катедрата по компютърна лингводидактика и Катедрата по тестология, позволяващи на желаещите да получат допълнително висше професионално образование.

Тестовете в преподаването на руски език съвсем не са новост. И ако те съответстват на критериите и целите, и ако те са адекватни, надеждни, автентични, това позволява да се оптимизира, мотивира усвояването на чуждия език и да подготви учащите се да преодоляват следващи бариери в образованието. Тестовете, като контролно-измервателни материали, са призвани да направят изпита икономичен, технологичен, до голяма степен обективен, независим от пристрастията и убежденията на изпитвания.

Именно желанието по-детайлно и пълно да се запознаят с руската практика за тестване накара ръководството на Филологическия факултет в ПУ да покани проф. дфн Балихина на петдневния курс. Системата на тестовете, разработвана в тест-центъра на РУДН, има 4 основни нива на владеене на руския език от чужденци, всяко от които предполага две поднива, като детайлно са описани знанията и уменията за комуникация, които всяко подниво изисква.

120 години от рождението...

ОТ СТР. 6

дания. Неспokoйният му дух се включва в отчаяната съпротива на българското население срещу отнемането на Западна Тракия в полза на Гърция. Заселвайки се в Пловдив през 1923 г., той дейно участва в живота на Тракийската организация и във формирането на Вътрешната тракийска революционна организация за борба срещу гръцката окупация. В дома си дава убежище и на антифашисти, преследвани от влас-

тта. Завършва дните си в Пловдив след тежко боледуване през 1937 г. В последния му път водата Руси Славов е изпратен от толкова много тракийци, че се изпълва целият площад. Десетки бежанци скърбят за народния закрилник, припомняйки славния му път от Петрова нива до трагичната съдба на Беломорска Тракия, която се превръща в негова лична участ и борба.

Да отдадем дължимото на доблестния родолюбец!

Уникално космично явление, което И В УНИВЕРСИТЕТА ВИДЯХМЕ КАК ВЕНЕРА ЦЕЛУНА СЛЪНЦЕТО

Гл. ас. д-р Иван ПОПОВ,
преподавател по астрономия

Четири дни преди да започне комерсиалното ритане на топката по стадионите на малка Португалия, Космосът предложи на 75% от територията на Земята едно безплатно и много рядко явление – пасажът на Венера пред диска на Слънцето. То беше широко рекламирано и отразено от вестник "Телескоп" – издание на астросоциацията в София, и от други медии.

Идеята за неговото наблюдаване в Пловдивския университет беше на декана на Физическия факултет доц. д-р Георги Мекишев.

На 7 юни с колегата Георги Иванов извадихме малкия цайсов рефрактор, връстник на нашата Алма матер, и го монтирахме пред барчето на преподавателите, за да пробваме филтъра, любезно предоставен от доц. д-р Драгия Иванов. Настроихме инструмента и успяхме да "уловим" високото Слънце, но след малко се разрази истинска буря – пороен дъжд, градушка. Улицата пред катедра "Атомна физика" заприлича на малко езеро. Прокрадна се тревожната мисъл, че за наблюдението трябва да се наеме балон, ако утрешният ден е от подобно естество.

Дългоочакваният 8 юни настъпи с облаци, зад които се усмихваше Слънцето. Заведох дъщеря ми Цветина в детската градина, а след това в тролея видях, че цифрите на билета образуват щастлива комбинация – 94049. Това ми се стори добро предзнаменование и ми вдъхна увереност, че късметът

да наблюдаваме рядкото явление, настъпващо веднъж на повече от сто години, ще ни споходи.

С Георги Иванов и гл. ас. Петко Митев монтирахме телескопа в южния двор на университета 10 минути преди започването на пасажа. В началото облаците попречиха да "хванем" моментите на външния и вътрешния контакт на Венера със слънчевия диск, но после времето беше по-благоклонно и в продължение на 5 часа ползвахме с успех зрителната тръба. Когато в 9,15 ч. погледнахме Слънцето, Венера вече бе пред неговия диск – изглеждаше като малко черно кръгче. Към нас се присъединиха колегата Васил Кацаров от Медицинския университет и физичката Юлияна Спаски, която беше довела своите ученици от СОУ "Патриарх Евтимий". Те, заедно с Георги Иванов, бяха най-активните ми сътрудници до края на пасажа. Бизнесменът Светлозар Николов, възпитаник и приятел на Физическия факултет, бе сред първите, отпратили поглед към небето. Космичният феномен наблюдаваха колеги от различни специалности, служители и студенти. Най-мно-

гобройни и най-много въпроси задаваха учениците от класовете, на които по физика и астрономия им преподава г-жа Юлияна Спаски.

След като ректорът проф. д-р Иван Куцаров погледна през окуляра, той остана видимо доволен и сподели с гръмкия си глас:

- Е, това е да си истински университет! Всичко може да се види и изследва тук – от най-малките дребни, пълзящи в тревата, до телата космични, рещи се в небесата.

Неговият предшественик, депутатът проф. д-р Огнян Сапарев, пристъпвайки към телескопа, отбеляза:

- Трябваше да покажат и поети, които да възпеят явлението в рими.

Заместник-ректорът проф. д-р Георги Андреев шеговито заяви:

- Хубавото на целувката между Венера и Слънцето е това, че, макар и много рядка, тя е доста продължителна – така по-

вече любознателни хора ще я видят.

След него проф. д-р Асен Карталов закачливо добави:

- Това, което наблюдаваме, е наистина интересно, но то се реализира в далечното и студено космическо пространство. Ако се поогледаме край

нас, ще се учудим от колко много Венери сме забиколили.

С тази забележка усмихнатият философ изразяваше всеизвестния факт, че българките са сред най-хубавите жени в света.

Един колега химик, със слава на добър вдъхач,

призна чистосърдечно:

- Досега френската дума "пасаж" винаги съм я свързвал с големите рибни стада в морето край Ахтопол, а тя се използва и за наименование на небесно явление.

Доц. Георги Мекишев, въпреки множество административни задачи, също намери време и успя да види момента, когато Венера вече приближаваше западния край на слънчевия диск. Събитието даде повод да си припомним неосъществения план за нова сграда на Физическия факултет. Ако той беше реализиран, щяхме да имаме по-голям телескоп, разположен под подвижен купол, фотолаборатория и някои средства за провеждане на обективни наблюдения. Независимо от това, нашата импровизирана обсерватория стана единственото място в Пловдив, от което масово бе наблюдаван пасажът на Венера.

Един от последните, които успяха да го наблюдават, бе и главният редактор на в. "Пловдивски университет" Тильо Тилев, който ме насърчи да напиша тези редове.

СТУДЕНТ ОТ УНИВЕРСИТЕТА „ЧИТАТЕЛ

Библиотекарският екип от Първа читалня в Народна библиотека "Иван Вазов" удостои с приза "Читател отличник" четвъртокурсника от специалност "Българска филология" Тенчо Дерекювлиев. Идеята за отличието принадлежи на Стойчо Варголомеев, президент на издателство "Хер-

мес".

От 17 до 19 юни се проведе вторият фестивал на книгата "Пловдив чете", съорганизатори на който бяха и ИК "Хермес", и Народната библиотека. Четири читални изличиха своите фаворити. Предложението на Стойчо Варголомеев е обсъдено

и прието на специално заседание на библиотечното ръководство, информира Кети Полякова, библиотекар от читалня №1.

"Носителството на всяка награда задължава притежателя ѝ. Благодаря на библиотечния екип, из-

настъпва веднъж на 100 години

ПАСАЖЪТ НА ВЕНЕРА - СЪЩНОСТНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ

За да се наблюдава пасажът на Венера, задължително трябва да са изпълнени две условия. Първо, тази планета е необходимо да застане между Земята и Слънцето – това положение се нарича долно съединение, и второ – ъгловото ѝ отклонение от равнината на земната орбита не бива да надвишава средния видим радиус на дневното ни светило, който е около 16Ѓ.

От това следва, че явлението е резултат от два периодични процеса. Единият е интервалът от време между две последователни долни съединения на Венера. Той се нарича синодичен период и е равен на 583,9214 денонощия. Другият се нарича драконичен период и дава представа за времето, необходимо на планетата да извърши две последователни преминавания през една от двете възлови точки. Това са точките, в които орбитата на Венера пресича равнината на земната орбита. Този период е равен на 224,699 денонощия. Имайки предвид тези числени стойности и прилагайки теорията на верижните дроби, може да се намери последователността на пасажите. Оказва се, че около възходящия възел на своята орбита (преми-

навайки през него, Венера се издига на север) пасажите настъпват през месец декември и съответните години са 1631, 1639, 1874, 1882, 2117, 2125. Около низходящия възел това явление се наблюдава през месец юни на годините 1761, 1769, 2004, 2012. До 2984 година интересният феномен ще настъпва през интервал от 8 години, 121,5 години, 8 години и 105,5 години.

Тазгодишният пасаж бе наблюдаван от цяла Европа и с много малки изключения от Африка и Азия. През 2012 година от нашата страна ще може да се види за кратко време само неговият край.

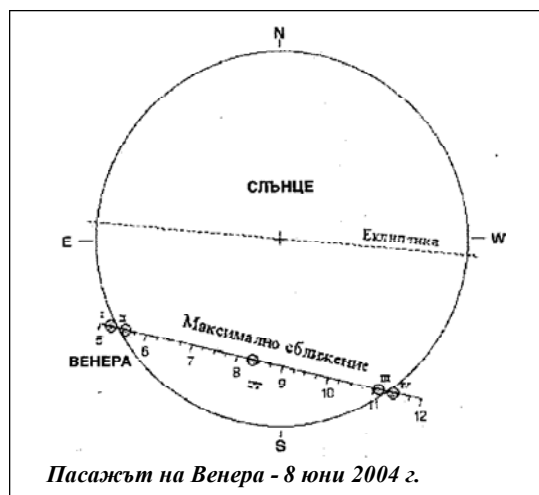
За първи път преминаването на Венера пред диска на Слънцето е наблюдавал през 1639 г. английският астроном любител Джеремайа Хорокс (1619-1641). За теоретич-

ното описание на това явление и неговото популяризиране особено голяма е заслугата на Едмунд Халей (1656-1742), чието име обикновено се свързва с най-известната периодична комета. Той не само е предсказал пасажите през 1761 г. и 1769 г., но е

служал за “щастие и ползата на цялото човечество”. Този славен мореплавател взел със себе си астрономи, които наблюдавали пасажа на Венера от остров Таити. На другия почти диаметрално противоположен край на Земята явлението наблю-

та повърхност, т.е. ако се знаят дължините на хордите, описани от Венера върху кръглия слънчев диск. От този ъгъл след това се определя друга ъглова величина, наречена паралакс на Слънцето, която дава възможност да се изчисли стойността на астрономичната единица (разстоянието между Земята и Слънцето). Наблюдателите през 1761 г. и 1769 г. срещнали неочаквана трудност при точното определяне моментите на контактите. Оказало се, че преди Венера да се допре до лимба нейният диск ставал неясен и размит и се появявало подобие на тъмно езиче, известно като “ефект на капката”. Това дало основание на руския учен Ломоносов (1711-1765) да предположи, че планетата е обвита от гъста атмосфера, което впоследствие се оказало вярно. През 1769 г. била постигната точност около 10 пъти по-голяма спрямо тази от 1761 г. и стойността на слънчевия паралакс била в границите от 8Ѓ,55 до 8Ѓ,88. За сведение, общоприетата съвременна стойност е 8Ѓ,794 и тя е получена във втората половина на миналия век след радиолокацията на Венера.

През настоящата година отново бе възродена идеята на Халей за широко международно сътрудничество и много любители астрономи от целия свят ще обменят резултатите от своите наблюдения по Internet.

разработил подробно методиката за тяхното наблюдаване и обработка на получените резултати. Идеите на Халей намерили най-широк отклик от другата страна на Ламанша. Особено интересна е историята около пасажа през 1769 г., за който били проведени 151 наблюдения от 77 пункта върху земната повърхност. Главен техен координатор бил известният френски астроном Жозеф де Лаланд (1732-1807). Независимо, че отношенията между Англия и Франция били доста обтегнати след края на Седемгодишната война (1756-1763) френските военни кораби позволили заповед да пропуснат без проблеми плавателните съдове на капитан Джеймс Кук, защото резултатите от неговата експедиция трябвало да

давал австриецът Хелл, базирайки се на един от най-северните норвежки острови – Вардьо, който се намира зад северната полярна окръжност. Големото разстояние между двата пункта се изисква за постигането на висока точност, когато се прилага методът на паралакса, чиято същност е следната. Слънчевият диск, видим обезателно през филтър, играе ролята на своеобразен екран, върху който се проектира изображението на Венера. Ако тя се наблюдава от две различни места, изображенията ѝ няма да съвпадат. Ъгълът, който се сключва между двете напълнени запоев да пропуснат без проблеми плавателните съдове на капитан Джеймс Кук, защото резултатите от неговата експедиция трябвало да

ПОЛУЧИ ПРИЗА ОТЛИЧНИКЪТ

граден от утвърдени професионалисти, че е забелязал концентрираното ми присъствие в читалнята. Признателен съм на д-р Красимира Чакъррова, която във времето формираше у мене отношение към словото”, сподели

Тенчо Дерекювлиев. Той е член на лингвистичния клуб “Проф. Борис Симеонов”, ръководен от д-р Чакъррова, както и редовен сътрудник на нашето издание.

“Пловдивски университет”

100 години от смъртта на писателя *Антон Павлович Чехов*

По случай 100-годишнината от смъртта на Чехов катедра "Руска филология" и вестник "Пловдивски университет" организираха конкурс за превод на биографично есе за писателя и малък разказ. Сред представените текстове бяха подбрани два от тях: биографично есе, в превод на Лина Вълчева, Христоско Лазов и Вале-

ри Димитров – III курс, Руска филология, и разказът "Женихът и татенцето", преведен от Тетяна Дрюкова – II курс, Български език и руски език.

Тъй като Чехов присъстваше много осезателно в репертоара на Учебния театър, ви предлагаме и един обобщаващ материал за играните на университетска сцена негови пиеси.

Антон Павлович Чехов е прославил не само Русия. Колкото повече време ни разделя от него, толкова по-значително е присъствието му в световната култура.

Чехов е живял 44 години. От времето, когато деветнайсетгодишният абитуриент от провинциалната гимназия пристигнал в столицата, за да учи медицина и да си осигури бъдещето, за което са мечтали неговите родители, до времето, когато, вече световно известен писател, за последен път напуснал Москва и се завърнал у дома във вагон "за стриди" (като сюжет от негов разказ), е изминал четвърт век. В наши дни четиридесетгодишните ги считат едва ли не за млади и обещаващи. Чехов ни е завещал огромно литературно наследство: много разкази и повести, няколко големи пиеси и водевила, научната книга "Остров Сахалин" и няколко хиляди писма. Той е оставил неспирно растяща слава, множество митове и един житейски опит, с докосването до който всеки от нас има възможност по-добре да разбере смисъла и цената на собствените си стремежи.

Внук на крепостни селяни, той се е родил година преди отмяната на крепостното право в Русия, а умрял по време на руско-японската война, прелюдия към световните войни и катастрофални промени, на които XX век е особено щедър.

Този кратък за историята промеждутък представ-

БИОГРАФИЧНО ЕСЕ ЗА *Антон П. Чехов* (1860-1904)

лява Чеховото битие. Тук е събрано всичко, което е направило от Чехов – Чехов: творчеството му, което е надживяло и него, и няколко поколения читатели, и тази баналност на дните, в които се вместват обичайните човешки дела и състояния: съмнения, любов, самота, неафишираното служене на хората и справедливостта, без която личното щастие никога не е пълноценно.

Чехов се е борил с холерата и глада, обхващащи периодично руските губернии.

Вече безнадежно болен, събирал средства за строителство на санаториум за лечение на болни от туберкулоза. Той е строил училища, подпомагал е библиотеки...

Между провинциалния Таганрог, в който се е родил и прекарал 19 години, и развития Баденвейлер, където умира, се намира пространството на живота му – Москва, Подмосковието, Украйна, Петербург, Ялта, където, вече сериозно болен, е принуден да се пресели за постоянно.

От едната страна на въображаемата линия на това пространство с точка Москва ("Аз съм вечно московчанин") е Европа – толкова различна от руския живот, в която той с интерес се вглежда в музейните забележителности.

А от другата – Азия, Сибир.

И след 100 години продължават да се чудят как 30-годишен отива доброволно на острова каторга Сахалин. Защо? Може би, за да си каже, че

знае нещо за живота, което му дава право да пише.

Наеманите в Таганрог и в Москва квартири; трудно построеният от баща му и почти веднага загубеният роден дом; и след години купеното от него самия имение в предградията Мелихов – тясна, дървена къща, в която са преминавали толкова напрегнати и толкова щастливи, толкова мъчително-трудни години; след това къщата в Ялта, от прозореца с цветни стъкла не се виждало, но се чувало морето; хотелските стаи в различни градове... Колко ли са били тези точки на съдбата, от които Чехов виждал живота, вглеждайки се в себе си? А заедно с него като в собствено отражение гледа и Русия... А след това и целият свят.

Чехов, когото започнали да рисуват с пенсне и тежко болен, дълго бил млад, красив, весел и обаятелен. Той е писал хумористични разкази, чиито читатели се задавали от смях, и сериозна проза, над която същите тези читатели се замисляли не на шега защо живее човек. Едва ли не извед-

нъж се оказало, че той е смъртно болен и животът му – едва започнал – вече бързо си отива.

Той знаел какво е да живееш в нищета, унижение, мечтаел да забогатее, но и, вече известен, не забогатял, винаги е бил обкръжен от много хора, обичал е жените и е бил обичан, но на масата си пазел бащиния пръстен с надпис "За самотника навсякъде е пустиня". Той не става лекар, макар да е лекувал много хора, но за Русия и света става единственият специалист на духа. Той бил неударим веселяк, душа на компанията и човек безкрайно печален и самотен, мъжествен скептик, докрай вярващ в порядъчността и душевната безкористност на човека.

Никога не се е смятал за месия, който знае истината, а на този свят е бил честен труженник, какъвто трябва да бъде порядъчният човек. А да си порядъчен човек означава да си свободен от високомерие и самоунижение, да носиш отговорност пред съвестта си за себе си и близките си – това е и главната мисия на човека.

Той бил скроен от същите тези достойнства и слабости, както навярно и всеки от нас. Той, както и ние, е страдал и се е радвал, правил е грешки и е търсил изходи и едновременно е бил различен – поумен, по-честен, по-порядъчен, по-съвестен от всички нас.

Това бил ЧЕХОВ.

Превод от руски:
Лина Вълчева,
Христоско Лазов,
Валери Димитров,
III курс, Руска филология

ЖЕНИХЪТ И ТАТЕНЦЕТО

(нещо съвременно)

Разказ от А. П. Чехов

- А вие, дочух, ще се жените! – обърна се към Петър Петрович Милкин на бала, който се проведе на вилата, един от неговите познати. – Кога ще правите ергенското парти?

- Откъде го измислихте, че ще се женя? – избухна Милкин. – Кой глупак ви го е казал това?

- Всички говорят, пък и по всичко си личи... Няма защо да го криете драги... Вие си мислите, че не ни е известно, а ние всичко виждаме и знаем! Ха-ха-ха... По всичко си личи... По цели дни седите при Кондрашкини, обядвате там, вечеряте, романси пее... Разхождате се само с Настенка Кондрашкина, само за нея единствена букети мъкнете... Всичко виждаме ний! Тия дни срещам самия Кондрашкин – татенцето и той казва, че вашта работа е вече в кърпа вързана, че веднага щом се преместите от вилата в града, веднага ще има и сватба... Е? Дай боже! Не се радвам толкова за вас, колкото за самия Кондрашкин... Та нали седем дъщери има горкият! Седем! Майтап ли е? Поне едната, с божия помощ, да я настани...

“Дявол да го вземе... – помисли си Милкин. – Това вече е десетият, който ми говори за женитба за Настенка. И откъде го направиха този извод мътните да ги вземат съвсем! От това, че всеки ден обядвам при Кондрашкини, разхождам се с Настенка... Не-е, време е вече да прекратя тези слухове, време е, че току виж ме оженят, проклетниците!... Утре ще отида да се обясня с онзи глупак Кондрашкин, да не се надява напразно, и си хващам пътя!”

На следващия ден след описания разговор Милкин, чувствайки се смутен и изпитвайки лек страх, влизаше в кабинета на чиновника Кондрашкин, който се намираще на вилата му.

- Петре Петровиче! – посрещна го домакинът. – Как сте? Затъжихте ли се, ангелче? Ха-ха-ха... Сега ще дойде Настенка... За малко отиде при Гусеви...

- Аз, собствено, не съм дошъл при Настасия Кириловна, - промърмори Милкин, почесвайки се смутено по окото, - а при вас... Трябва да говоря с вас за нещо... Нещо ми влезе в окото...

- За какво искате да говорите? – намигна Кондрашкин. – Ха-ха-ха... Отдавна е време...

- Всъщност, работата е там, че аз... доход да се сбогувам с вас... заминавам утре...

- Ама как така заминавате? – попита Кондрашкин, опулвайки очи.

- Много просто... Заминавам и край... Позволете ми да ви благодаря за любезното гостопримство... Дъщерите ви са толкова мили... Никога няма да забравя времето, което...

- Моля – моля... – почервеня Кондрашкин. – Аз не съвсем ви разбирам.

Разбира се всеки човек има право да замине... можете да правите всичко, което ви се иска, но драги господине, вие... се изплъзвате... Това не е честно!

- Аз... аз... аз не знам, как така се изплъзвам?

- Идваше цяло лято тук, ядеше, пиеше, обнадеждаваше, бърбеше с момичетата от сутрин до вечер, и изведнъж, ето на, заминавам!

- Аз не съм обнадеждавал...

- Разбира се, предложение не сте правили, не беше ли явно към какво клоняха постъпките ви? Всеки ден обядваше, с Настя по цели нощи под ръчичка... да не би всичко това просто току тъй го правят? Само годениците всеки ден обядват, а ако не бяхте вий годеник, за какво щях аз да ви храня? Да-а! Не е честно! Не искам и да слушам! Моля да предложите, иначе аз... такава...

- Настася Кириловна е много мила... добра девойка... Аз я уважавам... и не бих желал подобра жена за себе си, но... нашите убеждения и възгледи не си съвпаднаха.

- Това ли е причината? – усмихна се Кондрашкин. – Само това ли е? Ама, драги мой, може ли да намериш такава жена, която да прилича по възгледи на мъжа си? Ах, младо, младо! Зелено! Като изведе някаква теория, бога ми... ха-ха-ха... чак ме втриса... Сега пък възгледите не съвпадат,

а като поживеете, всичките тези неравности ще се заравнят... Пажажът, докато е нов – по него не може да яздиш, а като поулегне малко, тогава моите почитания!

- Това е така, но аз не съм достоен за Настася Кириловна.

- Достоен си, достоен! Глупости! Ти си добро момче!

- Вие не знаете всичките ми недостатъци... Аз съм беден...

- Дреболия! Заплата получавате и слава богу...

- Аз съм... пияница...

- Не-не-е! Нито един път не съм ви видял пиян!... – замаха с ръце Кондрашкин. – Младите не могат да не пият... И аз бях млад, препивах. Без това не може...

- Но мойто е със запиване. Имам наследствен порок!

- Такова “цвете” и изведнъж запиване! Не вярвам!

“ Не се лъже гявола! – помисли си Милкин. – Как, обаче, му се иска да избута дъщерите си! ”

- Но това е нищо, че запивам, - продължаваше той на глас, - имам и други пороци. Вземам рушвети...

- Драги, ама кой не ги взема? Ха-ха-ха. Ама, че ме учуди!

- И отгоре на всичкото аз нямам право да се женя дотогава, докато не разбера съдбоносното решение... Аз криех от вас, но сега вие трябва всичко да узнаете... Аз... аз съм подсъдим за злоупотреби с пари...

- Подсъдим? – изгуби и ума и дума Кондрашкин. Ама... че новост... Това не го знаех. Наистина не трябва да се жениш, докато не разбереш решението... А много ли злоупотребихте?

- Сто четиридесет и четири хиляди.

- Ама че сума! Да, наистина, на Сибир ми намирисва тази история... Така момичето за едно то чудо може да пострада. В този случай нищо не може да се направи, бог да е с вас.

Милкин въздъхна с облекчение и посегна към шапката...

- Впрочем, продължи Кондрашкин, като си помисли мал-

ко, - ако Настенка ви обича, то тя и там може да ви последва. Каква е тази любов, ако от жертви се бои? Пък и отгоре на това, Томската губерния е плодородна. В Сибир, драги, по-добре се живее, отколкото тук. И аз самият бих отишъл, ако не беше семейството ми. Можете да правите предложения!

“Ама, че упорит гяволът!” – помисли си Миликин. – Готов е за дявола да омъжи дъщеря си, само да сваля това-ра от раменете си.“

- Но това не е всичко... – продължаваше той на глас. – Ще ме съдят не само за злоупотреба, но и за фалшификация.

- Все едно! Едно е наказанието!

- Тю!

- Защо толкова силно плювате?

- Така... Чуйте, още не съм ви разказал всичко. Не ме карайте да ви разкривам това, което е тайна на живота ми... една страшна тайна!

- Не искам и да ги знам тайните ви! Глупости!

- Не са глупости, Кирил Трофимич! Ако вие чуете... разберете, кой съм, то ще се отдръпнете... Аз... аз съм избягал каторжник!!!

Кондрашкин отскочи от Милкин като ужилен и се вцепени. Една минута той стоя мълчейки, неподвижно и с очи, изпълнени с ужас, гледаше Милкин, след което падна в креслото и застана:

- Не съм очаквал... – смотелеви той. – Кого стоплих под своето крило! Тръгвайте! За бога, тръгвайте си! И да не ви виждам повече! Ох!

Милкин си взе шапката и, празнувайки победата си, се запъти към вратата...

- Почакайте! - спря го Кондрашкин. – А защо не са ви хванали досега?

- Живея под чужда фамилия... Трудно е да ме хванат...

- Може би, вие до края на живота си така ще живеете, че никой няма да разбере кой сте...

Който учи актьорско майсторство, трябва да се срещне на сцената с Шекспир, Чехов и Брехт

Кирил КИРИЛОВ

Чехов е класик. Пиесите му са поставяни по цял свят. Творчеството му е обект на дискусии, полемики, открити спорове вече повече от сто години. Имам чувство, че всяко нещо, което мога да си представя като решение на негов образ, сюжетна линия или дори цяло произведение, е отдавна измислено, открито, пробвано... Но защо той все още така упорито привлича режисьори и актьори?

Като Шекспир – сигурно много от режисьорите мислят, че докато не минат през Шекспир и Чехов, са пропуснали да вкусят нещо неповторимо. Може и така да е. За Шекспир разбирам – историите, които разказва, са наистина класически. Митология, архетипове, стихотворни формули... Пиесите му позволяват сценичните им прочити да бъдат хвърлени, пречупени и завъртени пред очите на зрителите като част от хилядоцветен калейдоскоп. А Чехов? Той е много скучен, нали? Сивота, апатия, липса на действие. На героите липсва оригиналност, не си знаят интересите, умират за нищо...

Не зная дали вие мислите така, но преди години аз – определено. Трябваше да започнем конкретна, актьорска работа върху негови откъси, за да се убедя, че всъщност – нищо подобно! Разбира се, на кораба, на който пътуваше нашият курс, заедно с текстовете на “Чайка”, “Три сестри”, “Вуйчо Ваньо” и “Иванов” (да не забравя и няколко сцени от “Вишнева градина”), капитан беше нашият учител Христо Церовски. А той, макар да изглеждаше, че се е оставил на вълните и се наслаждава на вятъра, който никога от нас, поне в началото, не знаеше дали е попътен, вътрешно държеше кормилото здраво и отдалеч забелязваше неблагоприятните течения, подводните рифове и айсбергите.

Всичко започна през лятото на 1998 г., когато за пръв път се докоснахме до духа на Чеховата драматургия. Той проведе с нас десетдневен семинар, ка-

бинация между двете пиеси. Преминахме през репетициите на маса, започнахме да поставяме откъси на сцена, но работата нещо... не че не вървеше, но имаше нещо, което като че ли я спъваше. Христо никога не оставяше един творчески процес да тече по този начин. Затова той зададе нов курс на кораба, който вече беше започнал да навлиза в открито море – “Три сестри”. Една вечер ни запали всички със завладяващия си прочит на пиесата и ние, още емоционално загряти, приехме с готовност. През декем-

Чехов в компанията на актьори от Московския художествен театър, сред които са В. Мейерхолд, К. Станиславски, В. Немирович-Данченко и други известни театрални

то обект на изследване бяха три от пиесите на руския класик. Лятото си отиде, започна новата учебна година и през октомври – отново. Опитвахме се да направим “компиляция” между “Вуйчо Ваньо” и “Три сестри”. Този подход не беше оригиналничене или опит за модернистичен поглед върху “баналния” Чехов. Процесът беше преди всичко учебен, Христо искаше това, което правим, да е близко до нас и нашите желания. Веднъж дори ни остави сами да правим разпределение на ролите помежду си, което разпределение после в голяма степен запазихме. Крайният резултат беше тази обещаваща ком-

ври същата година вече плавахме към един колкото познат, толкова и непознат остров.

Впоследствие се оказа, че островът всъщност е огромен континент с разнообразен релеф и гостоприемни жители. Репетициите върху спектакъла продължиха в спокоен ритъм, без нищо да се напъва. Когато обаче получихме покана за участие на Европейския месец на културата през юли 1999, се стегнахме и репетициите вече бяха ежедневни, от сутрин до вечер. За 15 дни завършихме I действие, което беше замислено като цялостен спектакъл. Премиерите бяха на 19 и 20. С тези две представления приключи

сезонът, но не и историята на спектакъла “Три сестри” – вариации по I действие. През октомври го възстановихме и от 4 ноември започнахме да го играем отново. Успоредно с това другият курс по актьорско майсторство репетираше представлението “Сара” по “Иванов”. Това беше наистина един много чеховски сезон за нас. През ноември започнахме да работим върху IV действие. Христо искаше да направим и четирите действия като отделни представления, които да се играят в четири последователни вечери. Нещо като театрален сериал.

През декември спектакълът гастролира в Димитровградския театър. А през февруари 2000 беше първото ни излизане зад граница. Нашата трупа участва на Международния академичен фестивал на студентските театри RITU17 в Лиеж, Белгия. “Пловдивски университет” вече е писал за големия успех на нашите “Три сестри” там, както и за другите ни международни изяви. Няма да навлизам в подробности, само ще спомена, че след представлението Учебният театър получи над десет покани за участие на фестивали и гастроли от много европейски страни, включително и от САЩ, а Христо получи покана да изнася лекции в Нюйоркския университет “Корнел”. Именно на тези покани се дължеше и второто излизане на спектакъла в чужбина. Френският университетски театрален фестивал FESTUPIC в Компьен се състоя през май, същата година. Отзивите на колегите ни и публиката отново бяха добри. Спектакълът вече беше с променен състав – Христо влезе на ролята на Чебукикин.

Пропуснах да отбележа, че през месец април в университета гостува прочутият и спо-

ЧАСТ ОТ ПИСМО НА А. П. Чехов до А. С. Суворов, Мелихово, 25.11.1892 г.

...Ние си нямаме “нещо”, това е справедливо и това означава, че ако вдигните полите на нашата муза, ще видите там плоско място. Спомнете си, че писателите, които наричаме вечни или просто добри и които ни опиват, имат едно общо и много важно качество – те тръгват нанякъде и Вас също Ви зоват натам, и Вие чувствате не с ума си, а с цялото си същество, че те имат някаква цел, както сянката на Хамлетовия баша, която не случайно се появява и възбужда въображението. У едни, съобразно мащабите, целите са по-близки, други имат далечни цели – бог, задгробният живот, щастието на човечес-

твото и др. Най-добрите от тях са реалисти и описват живота такъв, какъвто е, но поради това, че всеки ред е пропит като със сок от съзнанието за целта, *Вие освен живота, какъвто е, чувствате още и онзи живот, какъвто би трябвало да бъде, и това Ви пленява. А ние? Ние!* Ние описваме живота такъв, какъвто е, а по-нататък – ни дий, ни стой... По-нататък, ако щете, с камшик ни шибайте. Нямаме нито по-близки, нито по-далечни цели и в душата ни няма какво с трън да закачиш... Който нищо не иска, на нищо не се надява и от нищо не се страхува, той не може да бъде творец.

ОТ СТР. 12

ред много източници най-сериозен чеховед руснакът проф. Игор Сухих. Той оцени положително представлението, което гледа, и покани спектакъла на престижния чеховски фестивал в Ялта, което за нас беше голяма чест.

През май “Три сестри” се игра и на Първия национален фестивал на студентското творчество във Велико Търново. Нито един от трите фестивала не беше с конкурсен характер, но навсякъде се държаха с нас все едно сме в челните редици. И още един последен гастрол на спектакъла – в Родопския драматичен театър, пак през май. А ако все още не сте се убедили, че сезонът беше силно “чеховски”, и особено месец май, ще ви кажа, че другият курс студенти по актьорско майсторство имаха колоквиум по “Вуйчо Ваньо”, който се състоя на 30 май.

За съжаление с финала на тази учебна година приключи и историята на “знаменитите “Три сестри””. Спектакълът имаше нужда от доизработване, подготовката на IV действие беше напреднала, но както има хора, които се навиват да правят театър, така има и хора, които се отказват и си тръгват. Част от екипажа просто се кач-

Който учи актьорско майсторство...

ва на други кораби – търговски, военни, пиратски и т.н. Но маркар корабът на Учебния театър в един момент да се окажа с разреден екипаж, следващ спектакъл имаше, както винаги досега е имало и ще има. И то пак по Чехов. Този път мисията на плаването беше “Чайка”. Първоначално работата върху тази пиеса беше замислена като моноспектакъл (Нина Заречная в единствената роля) с гласове на някои от останалите персонажи на запис. Но Христо винаги намираще начин как максимално да изчисти един спектакъл от техничарските прийоми в него. В случая просто вместо да се правят записи, влязохме още четирима живи актьори, още четири души, включително и той самият. И така се получи нашата “Чайка” – камерна пиеса за соло и четири гласа.

Репетициите с главната героиня започнаха през октомври, ние се включихме ноември, а декември беше премиерното представление на спектакъла. През февруари 2001 г. бяха двете премиери. В края на март се явихме на Първия Благоевградски универси-

ЖЕНИХЪТ И ТАТЕНЦЕТО

ОТ СТР. 11

Почакайте! Нали сега сте почтен човек, отдавна се разкаяхте... Е хайде, така да бъде, женете се!

Милкин му изби пот... Да раздува лъжата вече нямаше накъде и му оставаше само едно: позорно да бяга, без да мотивира бягството си... И той вече беше готов да хукне към вратата, когато в главата му проблясна мисъл...

- Чуйте, вие все още не всичко знаете! – каза той. – Аз... аз съм луд, а на безумните и лудите не се разрешава брак...

- Не ви вярвам! Лудите не разсъждават така логично...

- Следователно, не разбирате, след като така разсъждавате! Не знаете ли, че много от лудите само известно време се правят на луди, а в промеждутъците по нищо не се отличават от обикновените хора?

- Не ви вярвам! И стига сте говорили!

- В такъв случай, ще ви представя свидетелство от лекаря!

- На свидетелството ще повярвам, а на вас не... Гледай го ти лудия!

- След половин час ще ви донеса свидетелството... А засега довиждане...

Милкин сграбчи шапката

си и бързо излезе. След около пет минути той вече влизаше при приятеля си доктор Фитюев, но, за нещастие, падна при него точно тогава, когато същият си оправяше прическата след малка караница с жена си.

- Приятелю, идвам при теб с молба! – обърна се той към доктора. – Работата е там, че... Искат да ме оженят на всяка цена... За да избегна тази напасть, аз измислих да се престоля на луд... Хамлетовски похват, в известна степен... Разбираш ли, лудите нямат право да се женят... Приятелче, напиши ми уверение, че съм луд!

- Ти не искаш ли да се жениш? – попита докторът.

- За нищо на света!

- В такъв случай няма да ти дам свидетелство, – каза докторът, оправяйки прическата си. – Който не иска да се жени, той не е луд, а обратно, той е най-умният човек... А когато поискаш де се ожениш, тогава ела да ти дам свидетелство... Тогава ще е пределно ясно, че си полудял...

Превод от руски:
Тетяна Дрюкова
II курс, БЕРЕ

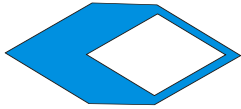
тетски фестивал на театъра, където спечелихме три първи награди – за цялостен спектакъл, за режисура и за главна женска роля. А през май участвахме на Втория национален фестивал на студентското творчество във Велико Търново.

Следващият сезон “Чайка” беше възстановена февруари (2002 г.) и се игра редовно до края на май. А през юни беше второто ни участие на FESTUPIC – отново с руска пиеса и отново с Чехов. Мислехме си как ли ще ни приемат, самият спектакъл много разчита на текста, четирима от актьорите са “приковани” зад музикални пултове, решението на сценичното пространство е по-особено... Но запазихме традицията – “Чайка” беше харесана от французите.

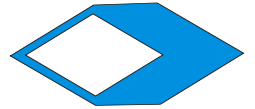
С тези последни факти завършва историята на Чеховото пребиваване в Учебния театър,

поне докато капитан на корабта беше Христо Церовски. След неговата смърт, през първата половина на 2003 проф. Атанасов работеше с нас учебни откъси по малките пиеси и разказите на великия руски писател и драматург Антон Павлович Чехов. Бих казал – гениалния. От моя разказ – едва ли, но от вашите срещи с него ще се уверите (а много от вас, вярвам, вече са се уверили) колко богат и сложен е неговият свят, какви възможности за интерпретации предлага. Защо Чехов ни занимаваше в продължение на пет години? “Всеки, който учи актьорско майсторство, трябва да мине през Шекспир, Чехов и Брехт.” Така казваше моят учител и аз му вярвам. Чехов е емблема, ярък театрален знак. Явление, срещата с което, може да те научи на много неща.

ЛИТЕРАТУРА

ИСКРИ ОТ ПЕРОТО

Курт ТУХОЛСКИ

Онзи, комуто свободата не е в кръвта, който не усеща какво е това свобода, той няма никога да я постигне.

... Жалко, че не можем да присъстваме, когато другите ни одумват - тогава бихме добили до известна степен правилна представа за себе си. Защото никой не вярва, че е възможно така безцеремонно, така бързо и с такава безогледно равнодушие да се лепят етикети върху хората, сякаш са шишета, както става навсякъде. На другите - може би, но на нас...?

Стойността на човека не зависи от чековата му книжка.

Има хора, които са така деспотични и така умеят да обръщат в своя полза всичко, което се изпречи на пътя им, че ти се ще да ги запиташ: "Драги, не ви ли е хрумвало, че в живота си никога не сте били ошетен, никога...?" Разгорещено ще ви отвърнат: "Какво говорите! Винаги съм бил ощетяван!" Така дебелоглави са някои хора. Можете да ги разпознаете бързо и лесно, тъй като принадлежат към един и същи човешки вид - другите хора.

Жестокостта на повечето хора идва от липсата им на въображение, а бруталността им е признак на невежество.

Ние сме хора в клетка. Впрочем за минаващите отвън сме смешна гледка. Но вътре... - там нещата изглеж-

дат съвсем, съвсем иначе.

Дайте на хората повече сън и те ще са по-будни, когато са будни.

Човекът е направен от кости, плът, кръв, слюнка, клетки и суетност.

Един лош журналист все още не е философ.

Успехът на едно литературно произведение сред публиката все още не е гаранция за неговите достойнства. Но ако почитателите му надхвърлят известен брой, това е показателно за нещо друго - не толкова за качествата на книгата, колкото за духовното равнище на масата.

Читателят е облагодетелстван: той може да избира писатели.

Опитай се да напишеш роман. Не можеш ли? Тогава опитай с пиеса. Не ти се удава? Направи списък на валутните курсове на нюйоркската борса. Опитай, опитай всичко и ако нищо не излезе, кажи, че си написал есе.

Аз съм писател. Не желая да основавам империи, стоя настрана от нещата, които не ми се удават. Удава ми се моята литература. А през шест хилядите години човешка исто-

рия литературата е имала само една, тоест своята си, задача: да разпространява духовното под формата на написани или напечатани редове.

... Нищо не е по-трудно, нищо не изисква повече работа, повече култура, повече усърдие от това, да направиш незабравими простите изречения... Да изтръгнеш думите с корен - това е литература. Но несъмнено е по-удобно, полесно и по-внушително думите просто да бъдат изрязани и опънати на тел...

Кичът е ехото на изкуството.

Някои хора изобщо не четат книги, но ги критикуват.

Кога владееш истински един чужд език? Когато си в състояние да решаваеш кръстословици на него.

Най-хубавото на неделата е събота вечер.

В деветдесет и девет случая от сто не си заслужава да се сдобиеш с един предмет. Той само заема място и те обременява. Забелязал ли си, че всъщност не ти притежаваш нещата, а те теб?

Щастие е състоянието, което не се усеща, казва мъдрецът.

Има много и различни шумове, но само една тишина.

Приятелството - то е като родина.

Житейският опит не се наследява - всеки трябва сам да го натрупа.

Шефът има лошо настроение./И другите го имат, но не си го носят на работното място, а го оставят в гардероба./

Не се оставяй да те заблуди специалистът, който ти говори: "Драги приятелю, аз правя това от двайсет години така!" Защото и двайсет години можеш да правиш нещо погрешно.

Скучно още не значи сериозно.

Когато човек почувства, че вече не го бива за нищо, той става благочестив и мъдър, тогава се отказва от киселото грозде на света. Това наричат вглъбяване в себе си. Различните възрастови степени се смятат взаимно за различни раси: старите обикновено не помнят, че са били млади, или забравят, че са остарели, а младите никога не разбират, че може да остарят.

Бъдете състрадателни - животът е достатъчно тежък.

Хуморът е способността да се гледа през нещата, сякаш са направени от стъкло.

По материали
от чуждия печат

ЗА ВСЕКИГО ПО НЕЩО

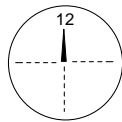
ЗАДАЧИ. ГЛАВОБЛЪСКАНИЦИ

1. Счупените дискове. Кунка и Иван от всичко най-много обичат главоблъсканици и коварни задачи. Веднъж, когато се разхождали пред музикален магазин, Иван попитал: "Какво ста-

на с твоята колекция от джазова музика?". Тя му отговорила: "Половината дискове и още половина диск подарих на Мария, по-

ловината от останалите дискове и още половина диск подарих на Любомир, след което му остана само още един диск. Ще го подаря на теб, ако познаеш колко дискове съм имала в началото!"

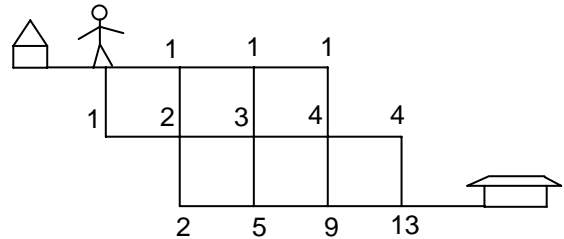

2. Вашият часовник показва 12.00 часа. Колко ще показва той след 100 часа?

3. Колко е сега часът, ако до края на денонощието остава 4/5 от времето, изминало от началото на денонощието до този момент?

Отговори на задачите от брой 4 (339)

1. Ученическа история: 13 маршрута. Във всеки ъгъл поставяме число, равно на сумата от предходните две.

2. Вода и лед: 1/12.

3. Група туристи: 60 билета и 40 билета.

Подготвил: доц. д-р Георги Костадинов

НОВИТЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ НА СТУДЕНТКО.
НЕВЕРОЯТНАТА МУ СРЕЩА С ДЕЯТЕЛЧО

Жанета КЮЧУКОВА

...И на другия ден Студентко отново се събуди с мисълта за „онова място“, което знаеше, че трябва да посещава, ама не си спомняше защо. Размърда се в леглото и реши да стане. Леко си намокри очите, ама без да прекалява, че студената вода го стресираше. И така отново силно разтревожен отиде до „онова място“. Спря се отпред и започна да гледа, присвивайки очи заради напъните при мисленето. Не след дълго щастие то му се усмихна. Видя да излиза от жълтата сграда едно момче, което със сигурност беше срещал вътре във времето, когато още знаеше защо трябва и той да влиза във вътрешността на „онова място“.

Устреми се весело към поклащания се субект с очила на носа, които му стояха някак странно, може би, защото не служеха за видяне. Същият този беше Деятелчо и несъмнено държеше ключа за разрешаването на проблема на Студентко!

Деятелчо беше облечен в малко странно за възрастта си кафяво сако с леко къси ръкави, тъмен панталон с раздвояващ се ръб и пролетни плетени обувки, а в ръката му се поклащаше огромна кожена чанта. Той беше редовен посетител на „онова място“. И не само това! Нямахме човек с брада и папка под ръка, когато той да не познава, да не е пил кафе с него и да не знае биографията му из основи. Всички организации, самодейности, клубове, конференции се радваха на активното му участие и бяха съпроводени от силната му емоция и избликваш на пристъпи па-

тос.

Студентко малко непохватно, спъвайки се в лявата си незавързана обувка, пристъпи до Деятелчо. Отне му от 2 до 5 минути да успее да привлече нарочно отбягващия го поглед на момчето, което беше негова последна надежда. Със силна възбуда и широка безбрежна усмивка Студентко започна да поздравява Деятелчо, усилено тупайки го по гърба. Тази приливна вълна от неочаквана радост накара субекта, подложен на тези невероятни и крайни чувства, да се отдръпне назад и да попита:

- Какво обичате, приятелю?

Този въпрос малко изненада веселото дете, защото не смяташе, че сега е уместно да изрежда всички неща, които обичаше. Продължи да се приближава и започна да крещи с все сила:

- Как съ кефа да те вида само!

Ако знайш към съм станал напоследък някъф! Място не моа да си намера! Един такъв въпрос ме мъчи и знам, че ти ши ме спасиш!

- Извинете, възможно ли е да намалите темпото и звука? При все че не съм имал удоволствието преди да бъда съпричастен на тази история, която някак ми е чужда, макар ако трябва да си призная, че събужда моето любопитство, естествено в рамките на допустимото!

Студентко присви очи, тъй като отново мислеше, старайки се да проумее тази невероятна съвкупност от звуци, която току що погали слуховия му апарат. Нищо не разбра! Затова просто продължи опитите си да открие тайната на „онова място“.

- Ама чай са! Аз друго искам да питам ...Щот...

- Отново Ви повтарям, че не разбирам, защо смятате за необходимо да отнемате от изпълненото ми с ангажименти и оскъдно време! Не виждам необходимост да ме отклонявате от целите ми, а аз в момента бързам да посетя своя уютен втори дом - библиотеката!

- А, аз тва за библиотеката съм го чувал! Така викат на ония магазини в центъра, дет никой не влиза в тях!

- Вие какво се осмелявате! Какви са тези дръзки, плоски и неуместни съпоставки?

- Не те разбирам за кви поставки ми говориш! Аз друго искам да питам. Кво беше тва място отпред?

Тук вече „чашата преля“. Гняв на кристали изпълни очите на Деятелчо. Той реши, че някой му скроява някакъв долнопробен, лошо замислен и лошо изигран номер. Тъй като възпитанието не му позволяваше да ругае, само извика:

-Ти, непрокопсанико, с кого се осмеляваш да се подиграваш! - и с невероятна бързина се отправи към „втория си дом“.

Студентко пак присви очи. Някак не му стана ясно защо този странен човек говореше тези странни неща и още по-малко - защо излетя така ядосан!

Малко се натъжи. И днес не разбра тайната на „онова място“. Явно и Деятелчо не я знаеше. Студентко не се отчая! Утре отново щеше да пробва, докато накрая разбере истината, а той вярваше, че тя се крие именно някъде около „онова място“!...

Национален
литературен
конкурс

По повод 110 години от рождението на Жорж Папазов и 100 години от рождението на Кирил Кръстев Община Ямбол обявява национален конкурс за млади художници и литератори на тема "Душата на един извор". В категория "Литература" могат да се представят творби от следните жанрове: приказка, кратък разказ, есе. Наградите във втората възрастова група (от 19 до 25 години) са: Първа награда – стипендия за обучение във филологически факултет на реномиран университет в България, Втора награда – 500 лв., Трета награда – 300 лв. Кандидатите могат да участват с по едно произведение, специално подготвено за конкурса. Обем на литературните творби - до 3 страници (100 машинописни реда).

Краен срок за представяне на творбите, които да са в три екземпляра – 31 юли 2004 г. на адрес: 8600, Ямбол, ул. "Г. С. Раковски" №7, Общинска администрация, стая 308 – за конкурса. Авторите трябва да посочат трите си имена, година на раждане, адрес, учебно заведение и телефон за контакти.

Резултатите ще бъдат обявени на 15 септември 2004 г.